

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare vid vissa statsunderstödda kustsanatorier samt för vissa dövstumpräster; given Stockholms slott den 11 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Almkvist anför härefter:

I skrivelse den 26 maj 1926, nr 260, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inordnande i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. under ändrat namn av statens pensionsanstalt av vissa grupper av befattningshavare jämte i ämnet väckta motioner har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande beredande av pensionsrätt i statens pensionsanstalt för dels överläkare vid statsunderstödda kustsanatorier, dels ock dövstumpräster ävensom för riksdagen snarast möjligt framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare vid vissa statsunderstödda kustsanatorier samt för vissa dövstumpräster.

Vad angår överläkarna vid statsunderstödda kustsanatorier avser riksdagens skrivelse allenast överläkare vid sådana statsunderstödda kustsanatorier, vilka äro underkastade tuberkulossjukhusstadgans bestämmelser men icke ägas av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting. I sin nämnda skrivelse anför riksdagen beträffande dessa läkare, att riksdagen finner goda skäl föreligga för beredande av pensionsrätt åt dem enligt i huvudsak samma grunder, som i Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition föreslagits beträffande överläkare vid svenska livförsäkringsbolags sanatorieförenings sanatorium.

Vidkommande dövtumprästerna anför riksdagen i skrivelsen, att delaktighet i statens pensionsanstalt borde beredas sådana dövtumpräster, för vilka den ifrågavarande befattningen utgjorde uteslutande eller huvudsaklig sysselsättning. Mot förslaget kunde måhända anföras, att ett ordnande av denna pensionsfråga skulle kunna anstå i avvaktan på den väntade omorganisationen av dövtumundervisningsväsendet i samband med förslaget förstatligande av detsamma. Enligt riksdagens mening vore emellertid frågan av den vikt, att ett längre uppskov om möjligt borde undvikas.

Genom beslut den 18 juni 1926 anbefalldes Kungl. Maj:t pensionsanstaltens styrelse att snarast möjligt verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i de av riksdagen angivna hänseendena, och borde styrelsen vid utredningens verkställande samråda med medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen.

Med skrivelse den 30 oktober 1926 har styrelsen för statens pensionsanstalt inkommit med den begärda utredningen, vilken innefattas i två promemorior, upprättade efter samråd med medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen och i överensstämmelse med deras uttalade mening.

Beträffande frågan om pensionsrätt åt *överläkare vid statsunderstödda kustsanatorier* anföres därvid:

De statsunderstödda kustsanatorier, som för närvarande finnas, äro till antalet tre och ägas samt underhållas av föreningar med bidrag jämväl från landsting. Statsunderstödet utgår i form av byggnadsbidrag samt visst bidrag per dag till vårdkostnaden; särskilt statsbidrag till överläkarens avlöning åtnjutes icke och minimiårsavlöning är icke fastställd i författning. Kustsanatoriernas verksamhet regleras genom tuberkulossjukhusstadgan, vilket bl. a. innebär, att överläkare utnämnes av Konungen. Med hänsyn till att således för dessa överläkarbefattningar detaljerade regleringsbestämmelser äro fastställda i författning, synes — i likhet med vad som nu gäller för överläkare vid tuberkulossjukhus, som ägas av landsting — pensionsrätt i statsanstalten böra kunna medgivas utan sådan särskild reglering, som enligt § 5 i pensionsanstaltens reglemente fordras för befattning, för vilken minimiårsavlöning icke är fastställd i författning.

I riksdagens skrivelse nr 260/1926 med bl. a. begäran om utredning rörande pensionsrätt för överläkare vid de statsunderstödda kustsanatorierna ifrågasattes att bereda dessa befattningshavare pensionsrätt enligt i huvud-

sak samma grunder, som föreslagits (och numera fastställts) beträffande överläkare vid svenska livförsäkringsbolags sanatorieförenings sanatorium. Som emellertid de nu avhandlade kustsanatorierna — i motsats till vad som gäller för nämnda sanatorieförenings sanatorium — åtnjuta stats- och landstingsbidrag till vårdkostnaderna, synas de ifrågavarande överläkarna i pensionshänseende hellre böra jämnställas med överläkare vid tuberkulossjukhus, som äges samt helt eller delvis underhålles av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting.

Överläkare av sistnämnda slag, vilken utnämnes efter utgången av år 1926 och icke genom stadgandet i § 60 mom. 2 av pensionsanstaltens reglemente är från delaktighet undantagen, är skyldig att tillhöra pensionsanstalten. Ett liknande stadgande torde böra gälla i fråga om överläkarna vid de statsunderstödda kustsanatorierna; enligt infortrade upplysningar är pensionsfrågan för dessa läkare icke på annat sätt redan ordnad, varför något stadgande om undantag från delaktighet ej behöver inflyta i nyssnämnda § 60 mom. 2.

Av Konungen utnämnd överläkare vid statsunderstött kustsanatorium, å vilket i enlighet med vad därom är särskilt föreskrivet tuberkulossjukhusstadgan äger tillämpning och som äges samt helt eller delvis underhålles av förening, föreslås därför till delaktighet i pensionsanstalten genom inrymmande i § 60 mom. 1 b) i anstaltens reglemente. De särskilda pensionsbestämmelserna skulle härigenom i huvudsak bli följande.

Tjänstepensionsunderlaget utgör 6,000 kronor och familjepensionsunderlaget 1,500 kronor.

Pensionsåldern är 65 år och för erhållande av hel tjänstepension fordras 30 tjänstår. Är tjänstårens antal mindre, avkortas pensionen försäkringstekniskt, vilket i allmänhet medför en starkare minskning än om pensionen avkortas proportionellt mot antalet felande tjänstår.

Tillstånd att kvarstå i tjänst efter uppnådd pensionsålder må ej beviljas med mindre medgivande därtill lämnats av medicinalstyrelsen och i intet fall medgivnas för längre tid än två år.

Förutom i de fall, då befattningshavare enligt de allmänna bestämmelserna i pensionsanstaltens reglemente är skyldig att avgå, inträder rätt till genast börjande pension även för den händelse överläkare tidigast 5 år före pensionsålderns uppnående frivilligt avgår i följd av försvagad hälsa eller minskad arbetsförmåga eller, där huvudmannen har rätt att uppsäga honom, av huvudmannen uppsäges. Den vid sådan tidigare avgång utgående pensionen beräknas på sådant sätt, att den försäkringstekniskt motsvarar den försäkringsfond, som beräknas vara samlad för den avgående.

Den årliga tjänstepensionsavgift, som med i § 7 av reglementet omförmält avdrag skall erläggas av befattningshavare, utgör 5 procent av tjänstepensionsunderlaget, och hans årliga familjepensionsavgift 20 procent av familjepensionsunderlaget.

Huvudmannen erlägger i årlig pensionsavgift 5 procent av tjänstepensionsunderlaget.

Jämväl i fråga om lindring i de för retroaktiv tjänstårsberäkning erforderliga engångsavgifterna synas samma bestämmelser böra gälla som för överläkare vid landstings tuberkulossjukhus. Detta innebär, att om befattning före utgången av år 1928 anmäles till erhållande av pensionsrätt staten efterskänker hälften av den del av engångsavgiften, som eljest skulle hava påvilat huvudmannen.

Statens bidrag till den ifrågasatta pensioneringen i form av årliga pensionsavgifter kan uppskattas till högst 200 kronor, om till erhållande av pensionsrätt anmälas samtliga de tre överläkarbefattningar, som för närvarande därtill kunna ifrågakomma. Detta bidrag kan uttagas av det för dylika ändamål anvisade förslagsanslaget.

Även i fråga om engångsavgifter för tillgodoräknande av tidigare tjänstår har föreslagits bidrag från staten. Då vid föregående tillfällen staten åtagit sig någon del av erforderliga engångsavgifter, har i stället för en engångsinbetalning av detta bidrag i allmänhet beslutats, att staten till pensionsanstalten tillsvidare skulle erlägga allenast ränta å beloppet. Samma förfaringssätt torde här böra ifrågakomma.

En överslagsberäkning har givit till resultat, att för de två överläkare, som för närvarande finnas, det på ovanstående sätt beräknade statsbidraget till engångsavgifter kan uppskattas till ungefär 700 kronor. Beloppet synes således icke vara av den betydelse, att det behöves föranleda någon jämkning av anslaget till ränta å bristen i pensionsanstaltens försäkringsfond.

I fråga om pensionsrätt åt *dövstumpräster* anför pensionsanstalten:

Dövstumskoldistrikt, som anordnar religionsvård åt sådana inom distriktet boende dövstumma, vilka lämnat dövstumskolan, äger på vissa villkor till bestridande av kostnaderna härför erhålla statsbidrag med hälften av distriktets kostnader, dock högst med 2,000 kronor om året. Såsom villkor för åtnjutande av sådant statsbidrag gäller,

att till dövstumpräst må antagas allenast prästman inom svenska kyrkan;

att dövstumpräst skall för viss tid eller tills vidare med viss uppsägningstid antagas av vederbörande skolstyrelse i den ordning, som gäller angående lärare vid dövstumskola;

att sålunda antagen dövstumpräst, vilken bör uteslutande ägna sig åt religionsvård och undervisning åt dövstumma, skall verka genom predikande och anordnande av nattvardsgångar samt genom enskild själavård och för sådant ändamål på lämpliga tider och så ofta som möjligt besöka icke blott de särskilda orter inom distriktet, på vilka flera dövstumma kunna samlas, utan ock, där så prövas nödigt, enskilda hem, göra sig underrättad om de dövstummas ställning och behov, tillhandagå dem med råd och upplysningar i deras angelägenheter samt söka på allt sätt främja deras utveckling i religiöst och sedligt avseende;

att, därest dövstumpräst har sig anförtrödd konfirmationsundervisning eller annan undervisning vid distriktets dövstumskola, hans tjänstgöring vid skolan skall så ordnas och begränsas, att han därigenom icke hindras i sin egentliga kallelse;

att vederbörande skolstyrelse skall för dövstumpräst utfärda instruktion och fastställa resplan; samt

att dövstumpräst skall om sin verksamhet årligen avgiva redogörelse, vilken intages i den berättelse om dövstumundervisningens anordning och utveckling inom distriktet, som det åligger skolstyrelse att vid varje läsårs slut ingiva till ecklesiastikdepartementet.

Minimiårsavlönning är icke fastställd i författning och för erhållande av pensionsrätt synes därför böra fordras, att befattningarna regleras i enlighet med § 5 i pensionsanstaltens reglemente, vilken reglering torde böra godkännas av skolöverstyrelsen.

Till erhållande av delaktighet i pensionsanstalten synas böra ifrågakomma

allenast sådana dövtumpräster, för vilka befattningen utgör huvudsaklig sysselsättning.

I fråga om de särskilda pensionsbestämmelserna synas dövtumprästerna lämpligen kunna hänföras till kap. IV i pensionsanstaltens reglemente, där för närvarande bland andra återfinnas dövtumlärarna, med vilka dövtumprästerna synas böra i pensionshänseende jämföras, och de särskilda pensionsvillkoren skulle då i huvudsak bli följande.

Tjänstepensionsunderlaget bestämmes enligt § 23 i reglementet, vars huvudstadgande innebär, att tjänstepensionsunderlaget fastställs till $\frac{2}{3}$ av den vid regleringen fastställda minimiårsavlöningen.

Familjepensionsunderlaget skall utgöra 300 kronor + 20 procent av tjänstepensionsunderlaget.

Pensionsåldern är 60 år, vilken ålder möjligen kan synas väl låg, men som dock torde kunna försvaras av att tjänstgöringen är ambulatorisk och därför ställer större krav på befattningshavarens vigör.

För hel pension fordras 33 tjänstår, och är dessas antal mindre, avkortas pensionen i regel proportionellt mot antalet felande tjänstår.

För beviljande av tillstånd för dövtumpräster att efter uppnådd pensionsålder kvarstå i befattningen synes böra fordras, att det tillstyrkts av skolöverstyrelsen, varom bestämmelse bör inflyta i § 50.

Den årliga tjänstepensionsavgift, som med i § 7 omförmålt avdrag skall erläggas av befattningshavaren, utgör $3\frac{1}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget. Den årliga familjepensionsavgiften är under tjänstetiden 40 kronor + $2\frac{2}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget och efter avgång med genast börjande tjänstepension 30 kronor + 2 procent av tjänstepensionsunderlaget.

Huvudmannen erlägger i årlig pensionsavgift $6\frac{2}{3}$ procent av tjänstepensionsunderlaget (sista ordet i § 51, lärare, bör utbytas mot ordet befattningshavare).

Förutom i de fall, då enligt de allmänna bestämmelserna i pensionsanstaltens reglemente skyldighet att avgå föreligger, inträder rätt till genast börjande pension även för den händelse befattningshavare tidigast 5 år före pensionsålderns uppnående frivilligt avgår i följd av försvagad hälsa eller minskad arbetsförmåga. Den vid sådan tidigare avgång utgående pensionen beräknas på sådant sätt, att den försäkringstekniskt motsvarar den försäkringsfond, som beräknas vara samlad för den avgående.

I fråga om de för retroaktiv tjänstårsberäkning erforderliga engångsavgifterna synes skäligen böra medgivas samma lindring, som nu gäller för dövtumläraryrkebefattning, som icke varit förenad med pensionsrätt i dövtumläraryrnas pensionsanstalt. Detta innebär, att, om befattning före den 1 januari 1929 anmäles till erhållande av pensionsrätt, staten efterskänker den del av engångsavgiften, som huvudmannen eljest skulle hava haft att vidkännas, och att således i engångsavgift erlägges allenast ett belopp, som motsvarar de pensionsavgifter, som av befattningshavaren skulle hava erlagts, om befattningen varit förenad med pensionsrätt under den tid, den retroaktiva tjänstårsberäkningen avser. Anmäles befattningen först efter den 31 december 1928, efterskänker staten hälften av huvudmannens andel i engångsavgiften.

Vad beträffar statens framtida kostnader för den ifrågasatta pensioneringen är att märka, att de i det föregående föreslagna årliga pensionsavgifterna beräknas vara tillräckliga för sitt ändamål utan tillskott av statsmedel.

I fråga om engångsavgifter för tillgodoräknande av tidigare tjänstår före-

slås däremot, i likhet med vad vid föregående tillfällen ägt rum, att staten till pensionsanstalten tillsvidare skulle erlægga allenast ränta å beloppet. Som emellertid den nu avhandlade gruppen av befattningshavare är ganska fåtalig, blir det på detta sätt beräknade statsbidraget till sitt belopp relativt mindre betydande. En överslagsberäkning har givit till resultat, att om de fem dövtumpräster, som nu synas kunna ifrågakomma till erhållande av pensionsrätt, under nästkommande år anmälas till delaktighet, statens ränta på anstaltens fondbrist skulle ökas med ungefär 1,600 kronor. Beloppet synes således icke vara av den betydelse, att det behöver föranleda en jämkning av anslaget till ränta å fondbristen.

I ärendet hava yttranden avgivits den 5 januari 1927 av försäkringsinspektionen och den 12 januari 1927 av statskontoret. Ingendera av dessa myndigheter har haft något att erinra mot de av pensionsanstaltens styrelse framlagda förslagen.

Departement-
schefen.

Jag delar den i riksdagens ovanberörda skrivelse uttalade uppfattningen rörande önskvärdheten av att delaktighet i statens pensionsanstalt beredes överläkare vid vissa statsunderstödda kustsanatorier ävensom vissa dövtumpräster.

Det av pensionsanstaltens styrelse utarbetade förslaget avser, att ifrågavarande befattningshavare skulle inordnas, överläkarna under kap. VI och dövtumprästerna under kap. IV av nu gällande reglemente för pensionsanstalten. Styrelsen har därvid, i likhet med vad av riksdagen ifrågasatts, föreslagit rätt till delaktighet i pensionsanstalten allenast för överläkare vid statsunderstödda kustsanatorier, vilka äro underkastade tuberkulossjukhusstadgans bestämmelser och icke ägas av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, samt för sådana dövtumpräster, för vilka befattningen utgör uteslutande eller huvudsaklig sysselsättning. I fråga om överläkarna har styrelsen, då de nu avhandlade kustsanatorierna — i motsats till vad som gäller för svenska livförsäkringsbolags sanatorieförenings sanatorium — åtnjuta stats- och landstingsbidrag till vårdkostnaderna, ansett, att dessa i pensionshänseende borde jämföras med överläkare vid tuberkulossjukhus, som äges samt helt eller delvis underhålls av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, och icke, såsom av riksdagen ifrågasatts, med överläkare vid nämnda sanatorieförenings sanatorium.

Mot vad pensionsanstaltens styrelse sålunda föreslagit har jag icke något annat att erinra än att den för dövtumprästerna föreslagna pensionsåldern, 60 år, torde vara alltför låg. De av pensionsanstaltens styrelse för en så tidig pensionering framförda skälen synas mig icke vara tillräckligt bärande utan förordar jag att pensionsåldern för dövtumprästerna bestämmas till 65 år.

Inordnandet i statens pensionsanstalt av ifrågavarande överläkare och dövtumpräster påkallar vissa mindre ändringar i det för anstalten gällande

reglementet. Därest förslaget av riksdagen godkännes, torde vid den utredning, som på grund av Kungl. Maj:ts uppdrag för närvarande pågår beträffande revision av nämnda reglemente, hänsyn böra tagas till här berörda ändringar, som det därefter torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att överläkare vid statsunderstödda kustsanatorier, vilka äro underkastade bestämmelserna i gällande tuberkulos-sjukhusstadga och icke ägas av landsting eller stad, som ej i landsting deltaga, ävensom dövtumppräst, för vilken befattningen utgör uteslutande eller huvudsaklig sysselsättning, må, i väsentlig överensstämmelse med de av mig förordade grunderna samt enligt de villkor och bestämmelser i övrigt Kungl. Maj:t kan finna erforderliga, vinna delaktighet i statens pensionsanstalt.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Breitholtz.
